

İsveç Yönetim Sistemi

Dr. M. Cem TOKER

Birinci Bölüm Tarihsel Süreçte Yönetim Yapısının Gelişimi

Kuzey batı Avrupa'da İskandinav Yarımadasının üçte ikisini oluşturan İsveç, bir Anayasal Monarşi ya da "Anayasal Krallık" olarak adlandırılır. Kökeni XIX. yüzyıla kadar uzanan geleneksel bir tarafsızlık statüsüne sahiptir. Bu dönem içerisinde İsveç hiçbir savaşa girmemiş ve askeri ittifaklarda yer almamıştır.

İsveç, 1905'e kadar Norveç ile birleşik bir halde idi. Ancak 1905 yılında Norveç'in bağımsız olması ile bu bölge İsveç'ten ayrıldı.

İsveç krallık ile parlamenter hükümet modelini 1917 yılında birleştirerek uygulamaya başlamıştır. Ülke, 1932 yılından 1976 yılına kadar, 1936 yılındaki kısa bir ara dışında, tek başına veya koalisyonun büyük ortağı olacak şekilde Sosyal Demokrat İşçi Partisi (SAP) tarafından yönetilmiştir. Bu 44 senelik dönem içinde yalnızca 3 başbakan değişmiştir.

II. Dünya Savaşından sonra İsveç'in pek çok uluslararası oluşumda aktif rol oynadığı görülmektedir. Bunlar arasında Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği başta gelmektedir.

Ocak 1971'de yapılan anayasal reformla, İsveç Parlamentosu Riksdag yeniden yapılandırılmış ve önceden iki meclisli olan Parlamento tek meclis haline getirilmiştir.

1973 yılında Kral Carl XVI. Gustav tahta çıktıktan sonra, 1975'de Anayasa tekrar gözden geçirilerek, Başbakanı atama konusunda Krala verilen yetkiler Parlamento Başkanına devredilmiştir.

1975'den 1990'lı yıllara kadar olan dönemde vergilendirme vb. ekonomi, sosyal refah, nükleer güç ve ekolojik konular İsveç'in gündemini belirleyen önemli başlıklar olmuştur.

1990 yılında İsveç ekonomisinin durgunluğa girmesiyle birlikte Hükümet kısıtlama esaslı politikalar yürütmeye başlamıştır. 1992'de enflasyonu indirme ve tasarruf önlemleri politikalarının ilk etkileri ortaya çıkmıştır. 1994 seçimleri sonrası bu politikaların sürdürülürken, 1995 yılında da İsveç'te ilk Avrupa Parlamentosu seçimleri yapılmıştır. 1996'da İsveç; Avrupa'nın güvenliği için Avrupa Birliği'nin genişlemesi fikrini ileri sürmüş, 1998 yılında Hükümet Avrupa içinde daha aktif roller alma politikasını uygulamaya başlamıştır. 1999 yılından sonrada savunma harcamalarında önemli kısıntılar yapılmıştır.

İkinci Bölüm

Anayasal Yapı

I. DEVLETİN KURULUŞU, NİTELİKLERİ VE TOPRAK BİRİMLERİ

İsveç Anayasası, dört temel yasadandır. Bu yasalar; 6 Haziran 1809 tarihli Devlet Organları, 1810 tarihli Kraliyet ve 1949 tarihli Basın Özgürlüğü Yasalarıyla Parlamento (*Riksdag*) Yasasıdır. 1968 ve 1969 yıllarındaki kısmi reformları müteakiben 1973 ve 1974 yıllarında Devlet (*Instrument*) ve Parlamento (*Riksdag*) Yasası yenilenmiştir. Söz konusu anayasal değişiklikler 1 Ocak 1975 tarihinden itibaren yürürlüğe girmişlerdir.

Belirttiğimiz anayasal çerçevede devletin temel yapısı aşağıdaki gibi şekillenmektedir;

Anayasal monarşi ile yönetilen İsveç, üniter bir devlettir. Başkent Stockholm'dur.

Ülkenin yönetim birimleri aynı zamanda bölge kademesi olarak değerlendirilen 21 il (*county*) ve 289 belediyeden oluşur.

II. ANAYASAL KURUMLAR

1. Kral veya Kraliçe:

Devletin başı olarak Kral yada Kraliçenin temsili ve törensel görevleri bulunmaktadır. Kraliyet devletin yönetimine ve hükümetin toplantılarına katılmamaktadır.

1978 yılında parlamento Kraliyet Kanununu değiştirerek, 1980 yılından geçerli olmak üzere ilk doğan erkek veya kız çocuğun tahta çıkması esasını benimsemiştir.

2. Yasama:

İki meclisli yapının 1971'de bırakılmasının ardından Riksdag adı verilen parlamento halkın tek temsilcisi haline gelmiştir. Parlamantonun temel işlevi; yasaları çıkarmak, vergi konulmasına ve oranlarına karar vermek ve hükümetin işleyişini takip etmektir.

İsveç Parlamentosu dört yıllığına seçilen 349 üyeden oluşmaktadır. Parlamento çalışmaları geleneksel olarak partizan olmayan bir atmosfer içinde geçmektedir. Bunun nedeni Parlametodaki temsil oranına göre parlamento çalışmaları için oluşturulan komiteler ve onların işleyişindeki düzgünlüktür.

Bu komitelerin en önemlileri; Dış İlişkiler Danışma Komitesi (*Utrikesnamden*), Anayasa Komitesi, Mali Komite ve Vergi Komitesidir. Komite en az 12 olmaktadır. Bunlardan Anayasa Komitesi, yerel yönetimlere düzenleme yapma yetkisi verilmesine dair Hükümet tasarılarını da görüşmektedir.

Seçim Sistemi

Yerel ve ulusal yönetimin uyum içinde çalışmasını sağlamak üzere Anayasaya göre genel ve yerel seçimler aynı gün yapılmaktadır. Her iki yönetimin görev süresi de dört yıldır. Temsili sistem 1906-1909 yılları arasında kabul edilmişken, genel ve eşit oy 1921’de yürürlüğe girmiştir. Seçimlerde oy kullanma sınırı 18 yaştır.

Parlamentodaki 349 sandalye iki grup üyeden oluşmaktadır.310 kişilik kısım seçim çevresindeki seçmen sayısına göre paylaştırılan kısımdır. Geriye kalan 39 sandalye ise “Ayarlama Sandalyeleri” olarak adlandırılmaktadır. Bu kısım, tüm ülkeyi bir seçim çevresiymiş gibi düşünerek esas alınan ve ona göre hesaplanan üyelerden oluşmaktadır. Bu sandalyeler için adaylar da yine ayrı olarak seçim çevrelerinden gösterilmektedir.

3. Yürütme:

Ülkenin yönetimi gerçekleştiren Hükümet Parlamento (*Riksdag*)’ya karşı sorumludur. 1975 yılında revize edilen Anayasa Hükümet ve Parlamentoyla Kralın ilişkilerini düzenlemiştir.

Hükümetin aldığı kararlar Kraliyet’in onayına tabi olmadığı gibi, Kral veya Kraliçe hükümetin ilk kuruluşunda görevlendirme dahi yapmamaktadır. Hükümetin kurulması sırasındaki görevlendirmeyi Meclis Başkanı yapmaktadır. Meclis Başkanı Mecliste yaptığı görüşmeler sonunda Başbakan adayını belirleyerek görevlendirir.Bu görevlendirme sonucu meclisin yarısından fazlası güvensizlik oyu vermezse o kişi Başbakan olur. Bakanların görevlendirilmesi ise Başbakanın yetkisinde bulunmaktadır. Başbakanın güvensizlik oyu alması halinde bu süreç yenilenir. Bu yenileme dört kez başarısızlıkla sonuçlanırsa üç ay içinde Parlamento seçimleri yenilenmek zorundadır.

Başbakan, Meclis başkanı tarafından azledilebilir veya güvensizlik oyu alırsa görevinden ayrılmak zorundadır.Bakanlar ise Başbakan tarafından görevden alınabilirler veya bakan olarak güvensizlik oyu alırlarsa görevi bırakırlar. Başbakan istifa ederse veya ölürse kabinenin bütün bakanları da görevden ayrılmış sayılırlar.

Hükümete karşı güvenoyu isteği eğer meclisin %10’u tarafından destekleniyorsa işleme konulur. Hükümetin düşebilmesi için de güvensizlik oylarının sayısı meclis çoğunluğunun yarısından fazla olmalıdır. Seçimlere bir hafta kala güvenoyu isteminde bulunulamaz.

4. Ombudsman:

İsveç’te Ombudsman (*Justitieombudsman*), 1800 yılında yargıçlar, kamu görevlileri ve memurların yasaları uymalarını gözlemlene, pozisyon ve görevleri itibarıyla yasa dışı hareketlerini soruşturma, yanlış ve kötüye kullanmaları önleme görevi ile kurulmuştur.

İsveç’te birden fazla kişi Ombudsman olarak görev yapabilmektedir. Örneğin 2001 yılı itibarıyla İsveç’te dört Ombudsman mevcuttur.

Ombudsman, bu işlevleri yerine getirebilmesine yardımcı olmak için her türlü doküman ve bilgiye ulaşma ve mahkemelerle diğer kurumlardaki görüşmelere vakıf olma yetkileriyle donatılmıştır. Ancak Ombudsmanın Hükümetteki bakanları gözetim altında tutma yetkisi yoktur.

Üçüncü Bölüm

Genel Yönetim Yapılanması

I. MERKEZİ YÖNETİM

İsveç'te Başbakanın kabine içinde ağırlığının olduğunu, bakanların Başbakan tarafından belirlendiğini ve ona bağlı olarak görevlerini sürdürdüğünü görmekteyiz. İsveç'te bir değişik uygulama da Başbakanın Meclis Başkanı tarafından görevlendirilmesidir.

İsveç'te Hükümet; Başbakan başkanlığında Başbakan Yardımcısı, Adalet Bakanı, Demokratik Konular ve Kamu Yönetimi Bakanı, Dışişleri Bakanı, İşbirliği Geliştirme, Göç ve Sığınma Politikaları Bakanı, Sosyal Güvenlik, Sağlık ve Sosyal İlişkiler Bakanı, Maliye Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanı, Okullar ve Yetişkin Eğitimi Bakanı, Tarım, Gıda ve Balıkçılık Bakanı, Kültür Bakanı, Sanayi, İstihdam ve İletişim Bakanı ve Çevre Bakanından oluşmaktadır.

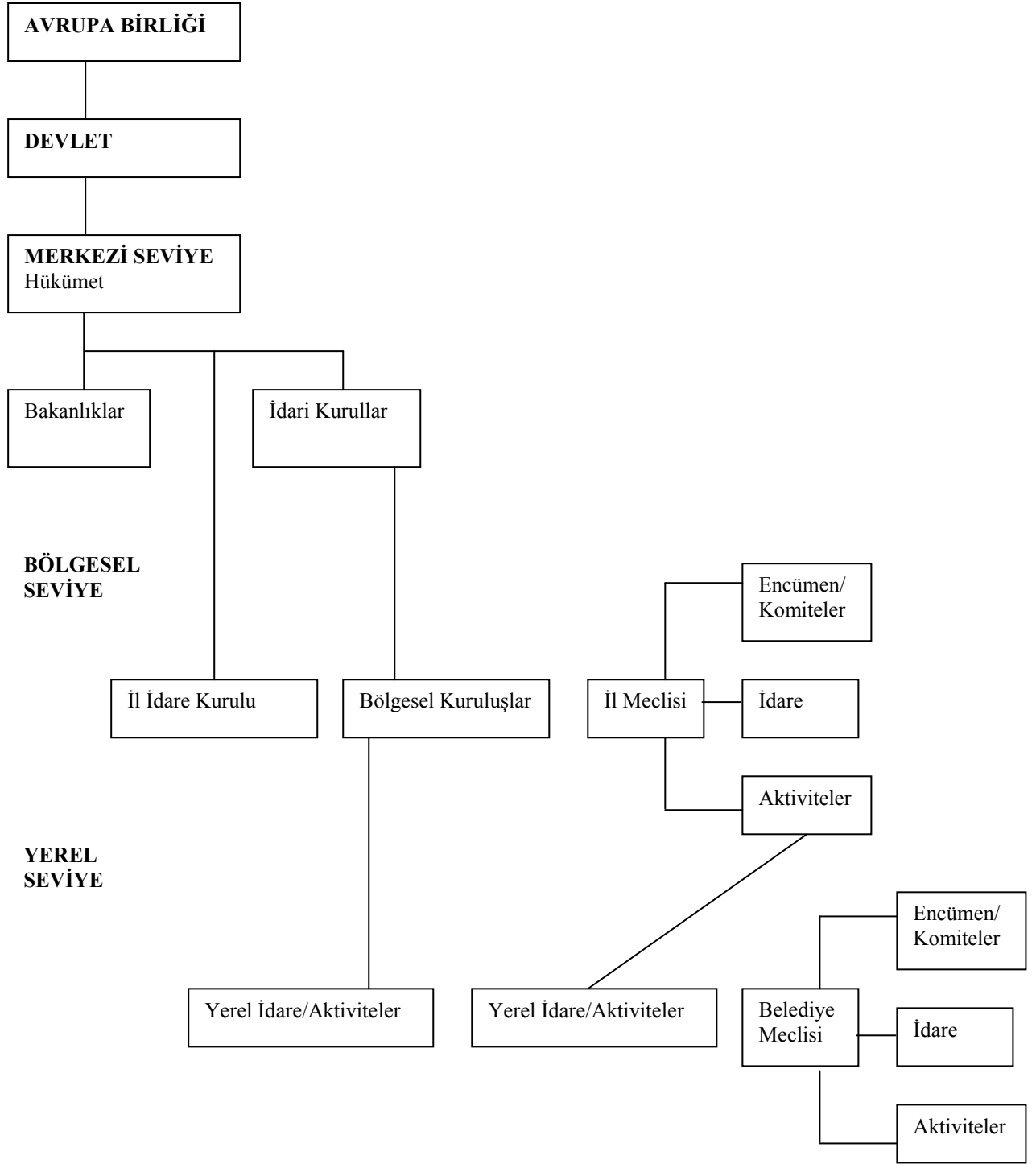
Ayrıca İsveç'te birden fazla bakanlığı ilgilendiren konularda idari prosedürü düzenlemek üzere bir "İdari İlişkiler Ofisi" de bulunmaktadır. Bakanlıklarda da işleyişin kolaylaştırılması ve demokratikleştirilmesi için İdari Kurullar mevcuttur.

II. MERKEZİ İDARENİN TAŞRA YAPILANMASI VE YEREL YÖNETİMLER

İsveç, 21 il (*county*) ve 289 belediyeye ayrılmış durumdadır. İl ve belediye sayılarında 1862 yılından beri devamlı bir azalma yapılmaktadır. Bunun nedeni bu birimlerde bir alan ve ölçek reformuna gidilmiş olmasıdır. Belediye sayısı 1862 yılında 2498 iken bugün 289'a düşmüştür. Aynı şekilde il sayısı da aynı dönem içinde 25'ten 20'ye düşürülmüştür.

İl yönetimleri bir nevi bölge idaresi sayılmakta olup, bu birimlerde İl Meclisi ve bu meclisin seçtiği İl Encümeni görev yapmaktadır. Daha alt seviyedeki yerel yönetimlerde ise Belediye Meclisi ve bu meclisin seçtiği Encümen görevlidir.

İsveç'te merkezin taşra teşkilatı ve yerel yönetimlerin birbirleriyle entegre oluş şekillerini de belirtir şema aşağıda verilmektedir:

İsveç'in illeri ve illerin alan, nüfus ve yoğunluk büyüklükleri aşağıdaki şemada görülmektedir;

İLLER*	ALAN(km2)	NÜFUS	YOĞUNLUK
Stokholm	6.490	1.823.210	281
Uppsala	6.989	294.196	42
Södermanlands	6.062	256.033	42
Östergötlands	10.562	411.345	39
Jönköpings	10.474	327.829	31
Kronobergs	8.457	176.639	21
Kalmar	11.170	235.391	21
Gotlands	3.140	57.313	18
Blekinge	2.941	150.392	51
Skane	11.027	1.129.424	102
Hallands	5.454	275.004	50
Vastra Götalands	23.941	1.494.641	62
Varmlands	17.586	275.003	16
Örebro	8.516	273.615	32
Vastmanlands	6.301	256.889	41
Dalarnus	28.193	278.259	10
Gavleborgs	18.191	279.262	15
Vasternorlands	21.678	246.903	11
Jamtlands	49.443	129.556	3
Vasterbottens	55.401	255.640	5
Norrbottens	98.910	256.238	3
TOPLAM	410.934	8.882.792	22

* 31 Aralık 2000 Rakamlarıyla

İsveç'te Belediyelere İlişkin Değerler aşağıda yer alan tablodaki gibi gösterilebilir;

En büyük	Kiruna	19.447 km ²
En küçük	Sundbyberg	9 km ²
Ortalama		1.437 km ²
En fazla nüfus	Stockholm	711.119
En az nüfus	Bjurholm	2.854
Belediyelerin ortalama nüfusu		30.685

İsveç'te Belediyelerin Nüfuslarına Göre Tasnifi ise aşağıdaki gibidir;

Nüfus	Belediyelerin Sayısı
1.000'den az	0
1.000 - 5.000	9
5.000 -10.000	55
10.000 - 50.000	182
50.000 - 100.000	31
100.000 - 500.000	10
500.000'den fazla	1

İsveç, uzun yıllardan beri yerel kendi kendine yönetim geleneğine sahiptir. Bu gelenek, belli bir coğrafi alanda yaşayan insanların belli sosyal ve teknik hizmetler gibi ortak ilgi ve çıkarları etrafında bir araya gelerek kendilerini ilgilendiren konularda kendi iradelerini ortaya koymalarıdır.

Bu anlayış Anayasa'da da ifadesini bulmakta olup, aynı zamanda illerin ve belediyelerin vergi koyma ve diğer mali yetkilerine de kaynak teşkil etmektedir. Yerel kendi kendine yönetim ilkesi; belli sınırlar içinde ve İsveç'in üniter devlet yapısı dikkate alınarak uygulanmaktadır. Bu ilke; federal devletlerde federe

unsurların özerkliği anlayışına dayanan karar alma özgürlüğünü ifade etmemekte, sadece İsveç yönetimlerinin “karar almada bağımsız olduklarını” belirtmektedir.

İsveç’te 1862 yılından 1977 yılına kadar iller ve belediyelerle ilgili mevzuat farklıydı. Yerel Yönetimler Yasası, 1977 yılında bu iki birim için tek düzenleme getirmiştir. Şu anda geçerli olan Yerel Yönetimler Yasası ise 1991 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasa il ve belediyelerin meclislerine kendileri ile ilgili konularda büyük bir özgürlük alanı sağlamaktadır.

1.Görevler:

İsveç yönetim modeli kamu sorumluluklarının desantralize edilmesi, aktiviteler için gerekli karar alma mekanizmalarının mümkün olduğu kadar halka yakın olması esasına dayanmaktadır.

Yerel Yönetimler Yasası dışında pek çok özel yasa yerel otoriteler olan iller ve belediyelere geniş sorumluluklar vermektedir. Bu yasaların belli başlıları ; Sosyal Hizmetler, Sağlık ve Tıbbi Hizmetler, Kurtarma Hizmetleri Yasalarıyla Eğitim Yasasıdır.

Devlet, iller ve belediyeler arasında görev ve yetki alanı dağılımı, genelde pratik nedenler göz önüne alınarak yapılmıştır. Hiç bir zaman bu ayırım kesin ve belli çizgiler içermemekte, sosyal gelişmelerle şekillenmektedir.

Görev ve sorumlulukların merkezi idare, iller ve belediyeler arasındaki dağılımı yasayla düzenlenmiştir.Bu düzenlemeye göre Devletin yani merkezi idarenin görev ve sorumlulukları şunlardır: Dış politika ve savunma, kamu düzeni ve güvenlik, Adaletin idaresi, ekonomik politika, genel yüksek öğrenim ve araştırma, ana yollar ve uzun mesafeli iletişim, İş piyasası politikaları ve endüstriyel politikalar, konut politikası, sosyal güvenlik ve transferler (Emekli aylıkları, çocuk yardımı, sağlık sigortası ve işsizlik sigortası vb.)

Yerel yönetimler ise “genel yetki” prensibine göre hareket ederler. Yani yasayla bir başka idareye verilmemiş alanlarda yetkilidirler. Ancak bunlar için bazı görevler zorunlu bazıları ise ihtiyari yani seçimlidir.

1.1.İllerin Yetki ve Görevleri:

1.1.1.Zorunlu Görevler:

Sağlık ve tıbbi hizmetler, çocuklar ve 20 yaşına kadar olan gençlerin ağız ve diş sağlığı.

1.1.2.İhtiyari Görevler:

Kültür sektörüne destek, eğitim.

1.2.Belediyelerin Yetki ve Görevleri:

1.2.1.Zorunlu Görevler:

Sosyal refah (yaşlılar, engelliler, kişiler ve aileler için), çocuk bakımı, mecburi okullar, ortaokul üstü okullar, planlama ve inşaa sorunları, çevre ve sağlık koruma, çöp toplama ve atık idaresi, su ve kanalizasyon, kurtarma hizmetleri, sivil savunma, kütüphaneler.

1.2.2.İhtiyari Görevler:

Dinlenme ve kültürel ilişkiler, teknik hizmetler, enerji üretimi, sokak tamiratları, konut.

1.3.İller ve Belediyeler İçin Zorunlu Hizmetler:

Bölgesel ve yerel toplu taşıma.

Bu genel açıklamalardan sonra, İsveç’te görevlerin merkez, taşra ve yerel idareler arasında dağılımını şu şekilde gösterebiliriz;

III.MERKEZİ VE YEREL YÖNETİM BİRİMLERİ ARASINDAKİ YETKİ DAĞILIMI

Görev	Yetkili idare			Yetki şekli				Yetkinin kullanımı				Açıklamalar** *	
	Devlet	Ara Kademe*	Belediye** **	Tam	Ortak	Mecburi	İhtiyari	Doğrudan	Dolaylı	Kendi adına	Başka bir idare için		
Genel Yönetim													
Güvenlik, Polis	•			•		•		•		•			A
İtfaiye			•	•		•		•		•			A
Sivil Savunma	•		C•		•	•		•		•			A1
Adalet	•			•		•		•		•			A
Nüfus İşlemleri	•					•		•		•			A
İstatistik Dairesi	•		C•		•	•	•	•		•			A2
Seçmen Kayıt İşlemleri	•			•		•		•		•			A
Eğitim**													
İlköğretim			• I/S	•		•		•					A
Orta Öğretim			• I/S	•		•		•		•			A
Mesleki Ve Teknik Eğitim			• I/S										A
Yüksek Öğrenim	•		CI/S		•	•		•		•			A3
Yetişkin Eğitimi			• I/S		•		•	•		•			A
Diğer													
Kamu Sağlığı													4
Hastaneler			C•	•		•		•		•			A
Koruyucu Sağlık Hizmetleri	•		C•		•	•		•		•			A
Sosyal Refah													
Kreşler Ve Bakımevleri			•	•		•		•		•			A
Aile Refahı Hizmetleri			•	•		•		•		•			A
Huzurevleri			•	•		•		•		•			A5
Sosyal Güvenlik	•			•		•		•		•			A
Diğer													
Konut ve Şehir Planlaması													
Konut			•				•						A
Şehir Planlama			•	•		•		•		•			A
Bölgesel/Büyük Ölçekli Planlama	•		C•		•	•		•		•			A
Çevre, Kamu Sağlığı													
Su Ve Kanalizasyon			•	•		•		•		•			A6
Atık Toplama Ve Arıtma			•	•		•		•		•			A
Mezarlık ve Krematoryum													A
Mezbahalar													A
Çevre Koruma	•		•		•	•		•		•			A
Tüketicinin Korunması	•		•		•	•	•	•		•			A7
Kültür, Eğlence Ve Spor													B
Tiyatro Ve Konserler	•		C•		•		•	•		•			B
Müze Ve Kütüphaneler	•		C•		•		•	•		•			B9
Parklar Ve Açık Alanlar			•	•		•		•		•			B
Spor Ve Eğlence			•				•	•		•			B
Din Hizmetleri	•				•								A
Diğer Kültürel Hizmetler	•					•							B
Trafik, Ulaşım**													
Yollar	•I/M		•I/M	•	•		•		•				A
Ulaşım	•I/M		C• I/M	•	•		•		•				A
Şehir İçi Ulaşım			C• I/M		•		•		•				A
Şehir İçi Demiryolu Ulaşımı	•I/M		C• I/M	•		•	•		•				A
Limanlar	•		•			•							A
Havaalanları	•		•	•		•	•		•				A

Diğer Trafik Ve Ulaşım										
Ekonomik Hizmetler										
Gaz			•			•	•		•	A
Merkezi Isıtma			•			•	•		•	A
Su Tedariki			•			•	•		•	A
Tarım, Orman Ve Balıkçılık	•				•		•		•	A
Elektrik	•		•		•		•		•	A
Ekonomik Teşvik										B
Ticaret Ve Sanayi	•				•		•		•	A
Turizm	•		C•		•		•		•	B
Diğer Ekonomik Hizmetler										
Diğer Görevler										

(*) Bu sütun, federal devletin, bölgelerin ve toplumların yetkilerini göstermek için kullanılmıştır. Özellikle yetkili idareyi gösteren detaylar, açıklamalar sütununda işaret edilen notlarda verilmiştir.

(***) Eğer açıklama varsa aşağıya bakınız.

(****) Mahalli idare türleri: il meclisleri (c) ve meclisler (•)

A. Mevzuat/emirler (*legislation/ordinances*, B. Düzenlenmemiştir.

Yerel Yönetimlerin Yetkilerine İlişkin Açıklamalar:

**Sivil savunma ve güvenlik sorumluluğu devlet, belediyeler ve county meclisleri arasında bölünmüştür. Her belediye sivil savunmayla ilgili, ilgili il idare heyetinin denetim ve koordinasyonu altında, bağımsız sorumluluğa sahiptir. Milli Kurtarma Hizmetleri Kurulu bu alanda en üst sorumluluğu haizdir.

**İstatistik birimi, devlet için mecburi, il meclisi ve belediye için ihtiyaridir.

**Yüksek öğretim, devlet yetkisindedir. İl meclisi hemşirelik okullarından sorumludur.

**Sağlık hizmetleri konusunda, il meclisi hastanelerden sorumluyken, belediyeler düşkünler evi ve uzun dönem bakımdan sorumludur.

**Birçok belediye, yerel yönetim kooperatiflerine ihtiyari olarak sahiptir.

**Eğer, koruyucu sağlık hizmeti açısından, kamu içme suyu temini ihtiyacı doğarsa, bunun doğru bir şekilde yapılmasının denetimi belediyeye aittir.

**Tüketici koruması devlet için mecburi, belediyeler için ihtiyaridir.

**Kültürel meselelerde, belediye, politika ve uygulama şeklini kendisi kararlaştırır.

**Bazı müzeler hükümet idaresi altındadır (Milli Antikalar Merkez Kurulu). İl meclisi bölgesel müze ve tiyatrolardan sorumludur.

2. İl ve Belediyelerin Organları ve İç Örgütlenmesi

2.1. Meclis:

İllerin ve belediyelerin genel karar organı meclistir. İl ve belediye meclisleri, aynen milletvekilleri gibi, dört yıllığına doğrudan seçimlerle gelirler. Yerel seçimlerde oy kullanabilmek için o yerel sınırlarda ikamet ediyor olmak ve 18 yaşından büyük olmak gerekmektedir. Avrupa Birliği vatandaşları ile İzlanda ve Norveç vatandaşları da son üç yıldır o seçim çevresinde oturuyorlarsa seçme hakkına sahiptirler.

İl meclisi seçimlerinde oy kullanabilmek için, o il içinde yer alan bir belediyede seçme yeterliğine sahip olma şartı aranmaktadır. Seçme yeterliğine sahip bir kişi aynı zamanda seçilme yeterliğine de sahip olmaktadır.

Meclisin kaç üyeden oluşacağına meclisin kendisi karar vermektedir. Yerel Yönetimler Yasasında bu konuda bir minimum ve maksimum sayı belirlemiş durumdadır. Minimum sayı 31, maksimum sayı ise 101'dir.

İl ve belediye meclisleri aktivitelerini limited şirketler, ticari ortaklar, kuruluşlar, kar amacı gütmeyen organizasyonlar, dernekler ve hatta kişiler tarafından yapılmasına karar verebilmektedir. Ayrıca aktivitelerini sözleşmeler yoluyla yerine getirme olanakları da bulunmaktadır. Bu şekilde İsveç'te yaklaşık 1600 yerel yönetim teşebbüsü bulunmaktadır. Bunların % 85'i ise limited şirket şeklindedir.

2.2. Encümen ve Komiteler:

Meclis üyeleri daha sonra kendi aralarından komiteler oluştururlar ve bunlar için seçim yaparlar. Bir de bunun yanında Encümen için seçim yapılır. Encümenin görev süresi de dört yıldır. Ancak komitelerin görev süresi ve üye sayısına meclis kendisi karar verir.

Meclisin seçmesi gereken komiteler genelde özel yasalarda belirtilmiştir. Örneğin seçim mevzuatına göre, her belediye bir seçim komitesi seçmek zorundadır.

Belediye ve il meclislerinin çalışmaları büyük bir özgürlük atmosferinde cereyan etmektedir. Bu konudaki özgürlük iç örgütlenmelerine kadar varmış durumdadır. Örneğin bazı belediyeler mahalle örgütlenmesi yapabileceği gibi, bazıları da bunun yerine özel iç düzenlemeler yapabilir.

İsveç'te il ve belediye seviyesinde yer alan meclis ve onun içinden çıkan encümen ve belli başlı komiteler şunlardır;

- **Encümen (Genelde 10 üye),
- **Özel Komite: Mahalle otoritesi ile ortak oluşan komite,
- **Seçim Komitesi,
- **Denetçiler (*Auditors*),
- **Yerel Girişimler,
- **Baş İdari Komite/Baş İdareci (*Chief Guardian*)

Belirtilenler arasında encümen koordinatör fonksiyonuna da sahip olması nedeniyle özel bir öneme sahiptir. Bu nedenle diğer komitelerin işleyişlerinin yerel amaçlara uygunluğunu gözetme yetkisine de sahiptir. Bütün bunların dışında mali yetkileri ve mecliste görüşülecek konuları önceden ele alması da encümenin önemini fazlaştırmaktadır.

Her il ve belediye meclisi kurulların görevlerini belediye amaçları doğrultusunda yapıp yapmadığını denetlemek için en az 3 denetçi atamaktadır.

2.3. Siyasi Lider:

Belediyenin siyasi lideri, belediye idare heyetinin başkanı ve bunun il meclisindeki emsali il meclis idare heyeti başkanıdır. Bu heyet başkanları sınırlı karar alma yetkisine sahiptir. Kararların çoğu heyetlerce ortaklaşa alınır. Belediye idare heyeti başkanı belediye meclisince, il idare heyeti başkanı ise il meclisince atanır. Başkanlar devlet adına görev yapamazlar.

2.4. İdarenin Üst Yöneticisi:

İdarenin başında "*kommundirektor*", "*kanslichef*" veya "*kommunchef*" adı verilen görevliler bulunmaktadır. İdarenin başı personeli idare eder ve belediyenin tüm idaresinden genel anlamda sorumludur. Karar organıyla özel bir ilişkisi yoktur.

Her komite kendisini yönetir ve bu görev *förvaltningschef* (yönetim sorumlusu-şefi) tarafından yürütülür. Yönetici görevli ve komite şefleri seçilmezler. Diğer herhangi bir ücretli çalışan gibi atanırlar.

Dördüncü Bölüm

Kamu Personeli

İL VE BELEDİYELERİN PERSONEL YAPISI

Yerel otoritelerin istihdam ettikleri personel yapısının kompozisyonu gördükleri işlevler ve yerine getirdikleri hizmetlerle bağlantılı olarak değişiklik arz etmektedir.İllerde sağlık personeli önemli bir oranda iken belediyelerde ise eğitim ve bakım hizmetlerinde çalışanlar önemli bölümü oluşturmaktadır.

Aşağıda illerde ve belediyelerde istihdam edilen personelin yapısal durumları ayrı ayrı görülmektedir;
İller;

Sektör	Toplam Personel İçinde Oranı(%)
Doktor	7
Hemşire	25
Diğer Sağlık Personeli	23
Diğer*	45

*İdari Personel ve kültür, eğlence v.b. diğer sektörler

Belediyeler;

Sektör	Toplam Personel İçinde Oranı(%)
Okul Personeli	20
Çocuk Koruma	20
Teknik Personel	15
Diğer Koruma Hizmetleri	35
Diğer*	10

*İdari Personel ve kültür, eğlence v.b. diğer sektörler

Beşinci Bölüm

Mali Yönetim

I. İL VE BELEDİYELERİN MALİYESİ

İsveç'te Devlet kamu aktivitelerinin ekonomik denge içinde ve rekabet ortamında yerine getirilmesinden sorumludur. Yerel sektörün özellikle sosyal refah açısından öneminin bilincinde olarak Devlet merkezi düzeyde düzenleyici rol oynamaktadır. Bu da temelde Devlet yardımları vasıtasıyla olmaktadır.

Devletin yerel otoritelere yardımı mali ilkeler gözetilerek yapılmaktadır. Bunun anlamı eğer Devlet, yerel otoritelerin aktivitelerini ilgilendiren bir önlem alırsa, bunun ekonomik etkilerinin Devlet yardımlarıyla nötralize edilmesi gerekir.

1990'lı yıllar boyunca merkezi idare yerel vergi oranlarının artışını dondurma gibi uygulamalar yapmak suretiyle de ekonomik açıdan yerel otoriteleri etkileyen uygulamalar yapmıştır.

Yerel otoritelerin maliyesinde yerel meclislerin sorumluluğu, her yıl bütçeye bağlı olarak vergi oranlarını belirlemektir. 2000 mali yılından itibaren İsveç'te il ve belediye bütçelerinin denge içinde olması zorunluluğu getirildi. Yani bütçedeki gelirlerle giderler birbirini karşılamak ve dengelemek zorundadır.

Yerel otoritelerin hesapları, "Yerel Yönetimler Muhasebe Kanunu" çerçevesinde tutulmaktadır.

II. İL VE BELEDİYELERİN GELİRLERİ

İsveç'te yerel otoritelerin gelirleri şu başlıklarla belirtilebilir;

Vergiler: İl ve belediyeler harcamalarını karşılamak üzere vergi koyabilirler. Vergi gelirlerinin yaklaşık üçte ikisini gelir vergisi oluşturmaktadır. İl ve belediyelerin vergileri merkezi idare tarafından toplanmaktadır. 1998 yılı rakamlarına göre toplanan her 100 verginin 20'si belediyelere 10'u da il yönetimlerine gitmektedir.

Ücretler: İl ve belediye meclisleri, kendilerinin sundukları hizmetler karşılığında ücret almaktadırlar. Eğer karşılığında ücret aldıkları hizmet kendileri tarafından sunulması zorunlu bir hizmetse, bu ücreti bu hizmeti sunmakta tek otorite olmalarını değerlendirerek alırlar. Bu ücretler, genelde yerel meclisler tarafından kararlaştırılan tarifeler çerçevesinde belirlenmektedir. "Ana Ücret Kuralı" adı verilen kural sunulan hizmeti aşan bir ücretin alınmasının önüne geçmektedir.

Devlet Yardımları: İsveç'te Devlet yardımları da önemli bir gelir kaynağını teşkil etmektedir. Devlet yardımları genelde yerel yönetimlerin maliyeleri arasındaki dengesizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla

yapılmaktadır.1993 yılında bu konuda önemli bir değişikliğe gidilerek pek çok konudaki Devlet yardımı ortadan kaldırılmış, genel Devlet yardımı sistemine geçilmiştir. Bu yardım da temel olarak yerel otorite sınırları içinde oturan insan sayısına bağlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda il yerel yönetimleri ve belediyelerin gelirlerinin yapısal durumu görülmektedir;

	Vergi Gelirleri(%)	İşletme Gelirleri(%)	Devlet Yardımları(%)	Diğer(%)
İl	74	20	5	1
Belediye	60	24	10	6

III. İL VE BELEDİYELERİN GİDERLERİ

Yerel otoriteler kendilerine mevzuat çerçevesinde verilen görevleri yerine getirebilmek için çeşitli giderler yapmaktadırlar. Kaba bir hesapla yerel yönetimlerin harcamaları gayri safi milli hasılanın % 25'ini oluşturmaktadır.

İllerin ve belediyelerin gider çeşitlerinin toplam giderlerine oranları aşağıda gösterilmiştir;

İller;

Gider Türü	Toplam Gider İçindeki Oranı(%)
Tıbbi Bakım	80
Toplu Taşıma	5
Diş Koruma	3
Diğer	12

Belediyeler;

Gider Türü	Toplam Gider İçindeki Oranı(%)
Okullar	25
Yaşlıların Korunması	20
Çocukların Korunması	13
Kişilerin ve Ailelerin Korunması	8
Diğer*	34

* Buradaki diğer giderler; altyapı, kültür ve eğlence, çevre ve sağlık koruma, toplu taşıma ve buna benzer giderleri kapsamaktadır.

IV. İL VE BELEDİYELERİN EKONOMİK YAPILARINI EŞİTLEŞTİRME SİSTEMİ:

İsveç'te il ve belediyeler için eşitleştirici sistem 1996 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu sistem "Gelir Eşitleme" ve "Gider Eşitleme" olarak iki ayaktan oluşmaktadır. Bu sistem yerel yönetim sisteminin kendi içinde bir sistemdir ve devletten alınan hiç bir fon burada kullanılmamaktadır.

Gelir eşitleme, vergi tabanı üzerine kuruludur. Eğer bir il veya belediyenin vergi kapasitesi ülke ortalamasının altında ise o yerel birim Devletten yardım almaktadır. Devletin verdiği bu yardım vergi kapasitesi ülke ortalamasının üzerinde olan yerel birimlerden alınarak karşılanır. Yani yukarıda da belirtildiği gibi Devlet merkezden herhangi bir kaynak ortaya koymamaktadır. Gelir eşitleme sistemi birisi iller diğeri ise belediyeler için olmak üzere iki alt bölümden oluşmaktadır.

Harcama eşitleme ise yapısal olarak dezavantajlı durumda bulunan il veya belediyenin Devletten yardım alması şeklinde olmaktadır. Bu kaynak da yine gelir eşitlemede olduğu gibi avantajlı durumda olan il ve belediyelerden finanse edilmektedir. Yine aynı şekilde iller ve belediyeler için iki alt sistemden oluşmaktadır.

Altıncı Bölüm

Denetim

İİL VE BELEDİYELER ÜZERİNDE KONTROL VE GÖZETİM
İsveç'te il ve belediyeler üzerinde idari ve adli olmak üzere iki türlü kontrol bulunmaktadır;

1.İdari Kontrol:

İsveç'te yerel kendi kendine yönetim diye de adlandırılan sistem hiçbir zaman Devletin kontrolünü yadsımaz. İl ve belediyelerin aktiviteleri öncelikle merkezi idareye bağlı olan kurullar tarafından denetlenmektedir. Bu kurullar; Ulusal Sağlık ve Refah Kurulu, Veri Denetleme Kurulu, İl İdare Kurulu ve Parlamenter Ombudsman (JO) dır.

İl ve belediyelerin bu şekilde denetlenmeleri ve izlenmeleri özel bazı mevzuat hükümleri ile düzenlenmiştir. Buna göre; ulusal otoriteler hiçbir zaman il ve belediyelerin kararını geçersiz kılamazlar. İşlevlerini yerine getirme şekilleri farklılık göstermektedir. Bazıları kararların değişmesi yönünde yönlendirebilirken, bazıları Devletin bazı kurumlarını kısa vadede kararların sonuçları hakkında bilgilendirme yoluna gidebilmektedir. Bazıları ise konuyu yargısal çerçeveye taşıyabilme hakkına sahip bulunmaktadır.

Merkezi idare ayrıca genel gözetim ve denetimin bir gereği olarak il ve belediyelerin genel ekonomik yapı içindeki yerini devamlı değerlendirmektedir.

Hem planlama ve hem de yönetimden sorumlu olan İl İdare Heyetleri, bölge düzeyinde merkezi hükümet adına faaliyet gösterirler. İl idare heyetinin başı Hükümetçe atanan İl Valisi olup, 14 heyet üyesi de il meclislerinin teklifi üzerine Hükümet tarafından atanır. Bu heyetler bölgelerindeki belediyeler üzerinde gözetim ve denetim uygularlar ve yerel yönetimlerin kararlarına karşı yapılan başvuruların da inceleme makamıdır. Son yıllarda, bu heyetler, artan bir biçimde sosyal-fiziki planlama, bölge politikası ve yönetimin sektörel planlaması üzerinde yoğunlaşmışlardır.

İl idare heyetlerinin bir diğer görevi, bütün kamu kuruluşlarının bölge birimlerinin olmamasından kaynaklanmakta ve bölge birimlerinin olmadığı yerlerde, bu birimlerin görevlerini il idare heyeti üstlenmektedir. İdare birimlerinin kurduğu tavsiye nitelikli bölge teşkilatları il heyetleri olarak isimlendirilirler ve kendilerini kuran birimlere karşı sorumludurlar. Yerel seviyede ayrıca yerel vergi idareleri ve sosyal sigorta idareleri gibi bazı merkezi idare kuruluşları da vardır.

2.Adli Kontrol:

İl ve belediyelerin kararları gerek idari başvuru üzerine gerekse de adli bir gözden geçirme şeklinde adli kontrole tabi tutulabilmektedir;

Hukukilik Ölçümü: İl ve belediyelerin kararlarına karşı eğer özel bir başvuru yolu yoksa bu yol kullanılabilir. Bunun dışında meclis kararlarının hukukilik ölçümü yapılamamaktadır. Meclisin her üyesi; karar kendisini etkilesin ya da etkilemesin bu istekte bulunabilir. Hukukilik ölçümü hiçbir şekilde karardan zarar göreni tespiti yönelik değildir. Bu istek üzerine mahkeme kısmen ya da tamamen kararın hukuka aykırılığına karar verir.Ancak hiçbir şekilde o konuda alınan kararı yenileyemez ya da onun yerine geçecek bir karar alamaz. Bu konudaki başvurular kararın alınıp ilan panosuna asılmasından itibaren üç hafta içinde yapılabilmektedir.

İdari Başvuru: İdari başvuru genel olarak otoritenin kararlarının idare tarafından uygulanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Örneğin yerel idarece yapılan refah ölçümü ya da inşaat izin başvurusu sonucu yerel idarenin yaptığı değerlendirme gibi.Bu şekilde yapılan başvurularda zarar görme şartı kısmen aranmaktadır.Yargıya idari başvuru, karar ve uygulamadan etkilenen kişi tarafından üç hafta içinde yapılabilmektedir.

Yedinci Bölüm

Kamu Yönetimindeki Güncel Gelişmeler ve Sorunlar

KAMU YÖNETİMİNDE SON YILLARDA YAPILAN REFORMLAR

İsveç'te son yıllarda tüm Dünyada görülen kamu yönetiminde yeniden yapılanma ve reform trendi paralelinde yapılan çalışmalar önemli ölçülerde ve kapsamlıdır. Bunları merkezi idare ve kamu yönetiminin genelini etkileyen programlar ve yerel otoriteleri ilgilendiren programlar olmak üzere iki ana başlık altında inceleyebiliriz.

1.Merkezi İdare ve Kamu Yönetiminin Genelini Etkileyen Reform Programları:

1.1.Yeni Yüzyılda Demokrasi:

17 Ocak 2002 tarihinde İsveç Hükümeti hazırladığı “Yeni Yüzyılda Demokrasi” adı verilen bir yasayı uygulamaya geçirdi. Bu yasa ile öngörülen programın amacı, İsveç demokrasisini kökleştirmektir. Bu, Hükümetin 1998 yılında ortaya koyduğu demokrasinin bütüncül geliştirilmesi stratejisinin önemli bir dönüm noktasını oluşturmaktaydı. Söz konusu stratejinin 2 temel amacı şunlardı;

**Temsili demokrasiye güvence oluşturmak,

**Genel seçimler arası dönemde yönetişimde vatandaş katılımını güçlendirmek.

Bu programın hayata geçirilmesiyle Hükümet uzun dönemde şu amaçları gütmektedir;

**Seçim katılımının genel, yerel ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinin tümünde artırılması,

**Vatandaşların büyük bir kesiminin politik pozisyonlara güven duymalarının sağlanması ve bu güvenin yaşamları boyunca artırılması,

**Mevcut düzeyden daha fazla olacak şekilde vatandaşların politik süreci etkileme imkanlarının artırılması,

**Vatandaşların politik süreci etkileme kapasitesinin bugün olduğundan daha eşit hale getirilmesi için gençlerin, işsizlerin ve yabancıların politik süreçte rol almalarının sağlanması.

Hükümet stratejisini gerçekleştirmek ve bunu kamu yönetimine aksettirmek için ise “Demokrasinin Hizmetinde Kamu Yönetimi” adı verilen bir uygulama programı hazırlamıştır. Bu programın temel değerleri ve şartları olarak şunlar belirlenmiştir;

- **Demokrasi, Hukukun Üstünlüğü ve Etkinlik;
- **Vatandaş odaklılık,
- **Saydam kamu yönetimi,
- **Değişim ve kalite kapasitesi,
- **Performans yönetimi için ilerlemeler,
- **İletişim teknolojilerinin kullanıcısı olan devlet,
- **Kaliteye göre düzenlemeler,
- **İşveren Modelinde Devlet;
- **Kuşak değişiminin sağladığı fırsatlar,
- **Etik ve kabiliyetler,
- **Yöneticilerin arzı.

Belirtilen ve hakikaten geniş kapsamlı ve köklü olan bu değişim ve gelişmelerin uzun dönemde ölçülebilmesi için Hükümet; açıklık ve saygınlık, vatandaşlar ve şirketler için daha iyi hizmet, kalite ve beceri geliştirme, başkalarından öğrenme, düzenleme kalitesi, merkezi idare aktivitelerine odaklanma, aktivitelere adapte olan kurum yönetişimi, karar alma ile ilgili daha iyi dokümantasyon, Avrupa Birliği ve uluslararasılaşma.kriterlerinin esas almaktadır.

1.2.İnsan Hakları Ulusal Eylem Planı:

1993 yılında Viyana’da yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Dünya Konferansında ulusal eylem planlarının hazırlanıp uygulanmasını öngörülmüş ve 1995-2004 arasını “İnsan Hakları Eğitimi 10 Yılı” ilan etmişti. Buradan hareketle İsveç Hükümeti de bir ulusal eylem planı hazırlamış ve uygulamaya koymuştur.

Bu eylem planına göre; 2002-2004 yılları arasında İsveç’te medeni, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel insan haklarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.Bu eylem planında şu başlıklar temeli oluşturmaktadır;

- **Öncelikli Konular: İşkence ve fahişeliğin önlenmesi, engelliler, çocuklar ve yaşlılar gibi öncelikli grupların korunması ve bunlara ayrımcılık yapılmasının önlenmesi,
- **Daha gelişmiş bilinç ve koordinasyon,
- **İnsan hakları eğitimi,
- **Bilgilendirme stratejisi,
- **Takip ve değerlendirme.

2.Yerel Otoritelerle İlgili Reform Programları:

İsveç’te yerel yönetimlerle ilgili yapılan reform çalışmaları sırasında genelde İskandinav ülkelerinde yerel yönetimlerin daha serbest hareket etmelerini sağlayan “Serbest Yerel Yönetimler” adını verdiğimiz bugün de geçerli olan sisteme geçiş önemli bir yer tutar. Bu sisteme geçişi kronolojik olarak şu şekilde gösterebiliriz;

1973-1982

Yerel Yönetimler ve Gelecek” isimli çeşitli akademik disiplinlerden oluşan çalışmalar ve bu çalışmaların sonucunun Kamu Yönetimi Bakanlığına sunulması,

1982

Kamu Yönetimi Bakanlığının “Serbest Yerel Yönetimler” inisiyatifini hazırlaması,
Serbest Yerel Yönetimlerin geniş kitlelere ve yerel yönetimlere sunulması ve Serbest Yerel Yönetimler statüsü kazanmak isteyen yerel yönetimlerin başvuruları,
Değişimde model olması açısından ilk yerel yönetimlerin seçilmesi,

1984-1985

Yerel yönetimlerin muaf olmak istedikleri alanların belirlendiği “Muafiyet Dönemi”,
İnisiyatifin eleştirilerle krize girmesi, fakat Hükümetin kararlılıkla muafiyet düzenlemelerini Parlamenteoya sunması,

25 yerel yönetim ve 280 muafiyet alanın belirlenmesi,

1988

Muafiyet yasaları konusunda Hükümet - Parlamento arası anlaşmazlık ve sürenin uzatılması kararı
Tüm belediyelerin uygulamaya davetiyle, II.Uygulama Devresi ,

1990

Sistemi uygulayan yerel yönetim sayısının 40'a çıkışı,

III. Uygulama Dönemi ve Hükümetin uygulamayı değerlendirmek için bir rapor hazırlaması amacıyla görevli göndermesi,

1991

Hazırlanan raporun hükümete sunulması,

1991-1992

Hükümetin rapor ve uygulamayı değerlendirmesi,

1992

Yeni Yerel Yönetim Yasası.

Sekizinci Bölüm

İç Güvenlik

I. TARİHSEL GELİŞİM

Başlangıçta tamamen belediyelere bağlı olarak örgütlenen ve bu nedenle de hem uzmanlaşma ve hem de çağdaşlaşma konusunda önemli sıkıntılar yaşayan İsveç Polisi, 1920'lerden sonra asayiş sorunlarını çözememeye başlamıştır. Ancak, polisin merkezileşmesinin kişisel hak ve özgürlükler açısından bir zafiyet olacağını düşünen İsveçliler; 1960'lara kadar palyatif önlemlerle durumu geçiştirmeye çalışmışlardır. 1960 yılından sonra özellikle uyuşturucu trafiğinin etkisiyle asayiş sorununun giderek ağırlaşması, 1964'de çıkarılan bir yasayla polisin merkezi bir örgüt haline gelmesini sağlamış ve milli polis idaresi kurulmuştur.

II. İÇ GÜVENLİK YAPILANMASINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER VE İÇ GÜVENLİK YAPISININ TEMEL KARAKTERİSTİKLERİ

Kişisel hak ve özgürlüklerin merkezi polis yapılanmalarının olası baskılarından uzakta tutulması, İsveç iç güvenlik yapılanmasını belirleyen temel faktördür ve bu faktör nedeniyle İsveç polisi uzun süre yerel karakterini korumuştur. Çok uzun yıllar ciddi iç ve dış tehditlerden uzak yaşayan İskandinav Ülkeleri açısından iç güvenliğin önemli bir sorun oluşturmaması, yakın dönemdeki tek ciddi tehlikenin de üniter bir devlet yapısıyla merkezi devlet kuruluşlarına sahip Nazi Almanya'sından gelmesi, halkın merkezi örgütlere karşı alerjisini daha da güçlendirmiş olmalıdır. Ancak, yabancı işçi göçüyle birlikte oluşan organize suç ve etnik terör tehdidi, bu ülkede merkezi bir polis yapılanmasını zorunluluk haline getirmiştir.

Buna rağmen, Milli İsveç polisi mütereddit (*contre-coeur*) bir örgüt yapısına sahiptir. Yani, işlevleri kamu güvenliğinin sağlanması ve yerel makamların yeterli güç bulunduramadığı bölgelerin kontrolü ile sınırlanan, bir çeşit olağanüstü hal gücü yapılanması görülmektedir. Merkezi bir polis diktatörlüğü yaratmaktan ve para-militer örgütlerden korkan İsveçliler, polis personelini mahallinden temin etmekte, milli polis kısmen görevlendirildiği bölgedeki polis amirinin ve kısmen de adli görevleri de olan küçük bir yerel memur grubunun denetiminde çalışmaktadır.

III. İÇ GÜVENLİK YAPILANMASI

İsveç'te güvenlik yönetimi merkezi bir işlev olup ağırlıklı olarak polis tarafından yerine getirilmektedir. Ulusal polis hizmetinin yönetilmesinden İsveç'te Adalet Bakanlığı sorumludur.

İsveç'te polisin çalışma sistemi, suçun ciddiyetine göre harekete geçen bir zincirin ilk halkasını oluşturduğu düşüncesi ile bu yapılanmaya kavuşturulmuştur. Örneğin suç ciddi ise bu zincirde polis, savcı, mahkeme, cezaevi halkaları da devreye girmektedir.

Adalet Bakanlığı bu işlevini şu üçlü yapılanma içinde gerçekleştirmektedir; Ulusal Polis Kurulu, Ulusal Adli Bilimler Laboratuvarı ve 21 İl Polis Otoritesi.

1.Ulusal Polis Kurulu:

Ulusal Polis Kurulu (NPB), polis hizmetlerinin ulusal denetim ve gözetim yapan merkezi yönlendiricidir. Bu kurul aynı zamanda Ulusal Adli Bilimler Laboratuvarının da gözetim organıdır. Bu kurulun başında Hükümet tarafından atanan bir ulusal polis yöneticisi (Emniyet Genel Müdürü) bulunmaktadır.

Bu kurul güvenlikle ilgili yeni metotlar geliştirme ve teknolojik destek sağlamakla da görevlidir. Ayrıca, Ulusal Polis Akademisi vasıtasıyla polisin eğitimini yönlendirmekle de sorumludur.

Ulusal Polis Kurulunun iki birimi bulunmaktadır; Ulusal Güvenlik Servisi ve Ulusal Suç Soruşturma Dairesi.

1.1.Ulusal Güvenlik Servisi:

Ulusal güvenlikle ilgili birimlerde bütün ülkelerde doğal olarak bir gizlilik esas alınırken, İsveç'te son yıllarda bu konuda bile giderek artan bir saydamlık göze çarpmaktadır.

Ulusal Güvenlik Servisi, kontr-espiyonaj, anti terörist faaliyetler ve anayasal düzenin korunması gibi hassas konularda görev yapmaktadır. Ulusal güvenlikle ilgili tehlikeler konusunda ise ulusal polis birimleri soruşturma ve alan çalışmasını yaparken, Ulusal Güvenlik Servisi; istihbaratla , olayın esas kaynağıyla ve çözümleme ile uğraşmaktadır.

1.2.Ulusal Suç Soruşturma Dairesi:

Ulusal Suç Soruşturma Dairesi (NCID), ulusal veya uluslararası ölçekte suç istihbaratı ve soruşturması yapmaktadır. Suç ve suçluluk konusunda yaşanan globalleşme eğilimlerinin bir sonucu olarak bu daire uluslararası suç olaylarıyla artan oranda ilgilenmeye başlamış ve bu konuda uluslararası kuruluşlarla işbirlikleri geliştirmiştir. Bu konuda Europol, İnterpol ve ayrıca Schengen Anlaşması önemli işbirliği olanakları sunmaktadır.

Ulusal Suç Soruşturma Dairesi, aynı zamanda Polis Helikopter Servisi, İsveç Polis Barış Desteği Operasyonları ve Ulusal İletişim Merkezi birimleri vasıtasıyla da yerel faaliyetlerde bulunmaktadır.

2.Ulusal Adli Bilimler Laboratuvarı:

Ulusal Adli Bilimler Laboratuvarı, soruşturulan suçlarla ilgili toplanan delillerin analizlerini yapmakla görevlidir. Bu laboratuvar son derece gelişmiş bir teknoloji kullanarak bilimsel bir disiplin içinde çalışmalarını sürdürmektedir. Suçların aydınlatılmasında kullanılan ve kesin delil oluşturacak insan, yer ve nesne incelemeleri bu laboratuvarlarda yapılabilmektedir.

3.İl Polis Otoritesi:

İsveç'te polisin taşra örgütlenmesi olarak karşımıza 21 ilde yer alan polis birimleri çıkmakta ve her ildeki polis örgütünün başında valiliğin bir memuru olarak görülen, ancak polis operasyonlarını kişisel inisiyatifi ile yöneten bir Bölge Direktörü bulunmaktadır.

Bu birimlerin temel görevleri; Yerel seviyedeki acil yardım çağrılarına cevap vermek, suç soruşturması ve suç önleme çalışmaları yapmak, pasaportları düzenlemek ve onaylamak, izin ve ruhsatları vermektir.

İsveçlilerin merkezi polis diktatörlüğünden korkan karakteri, milli polisin taşra yapılanmasında tekrar ortaya çıkmakta ve illerdeki bölge direktörlerine “*district*”lerdeki yerel polis üzerinde koordinasyon ve güç takviyesi dışında herhangi bir yetki verilmediği görülmektedir. Yani, İsveç polisinin merkezi yapılanması il düzeyinde bitmekte, bu anlamda İl Polis Direktörlükleri, hiyerarşik bir kademedan ziyade, bir koordinasyon ve lojistik destek birimine dönüşmektedir. Bu direktörlüklerde yerel trafik kontrol birlikleri ve ağır ve organize suçlar konusunda yerel polisi takviye eden diğer uzman ekipler bulunmaktadır.

İcra Komiteleri tarafından yönetilen Districtlerdeki polis müdürlükleri ise, genelde küçük polis birimleri olup, genel düzen “önleyici kolluk, trafik, av kontrol vb. hizmetler” ve adli polis bürolarından oluşmakta, districtlerin altında da motorlu devriye esasında göre kurulmuş Polis Postaları ve Komiserlikler yer almaktadır.

İsveç’te polis ihtisas birimleri olarak; Deniz Polisi, Dağ Kurtarma Birimi, Polis Köpek Merkezi, Atlı Polis, Metro Polisi, Ulusal Kontr-Terör Birimi ve Polis Helikopter Birimi görev yapmaktadır.

İsveç’te görev yapan polis kuvvetlerinin sayısal durumu aşağıda gösterilmektedir (31 Aralık 2001 itibarıyla);

	Erkek	Bayan	Toplam
Polis	13236(%82)	2884(%18)	16120
Sivil Görevli	1814(%28)	4774(%72)	6588
Toplam	15050(%66)	7658(%34)	22708

4. Polisin Denetlenmesi:

Polis önemli bir kamu gücüne sahip olduğu için polisin denetlenmesi ve gözlenmesine İsveç’te büyük önem atfedilmektedir. Polisin bu yönüne verilen ağırlığın bir diğer göstergesi ise denetim ve gözetim yetkisinin çeşitli kurullar tarafından paylaşılmış olmasıdır. Bu otoriteler şunlardır; Ulusal Polis Kurulu, Parlamenter Ombudsman, Parlamenter Gözlemciler Ofisi, Adalet Bakanlığı ve Ulusal Denetleme Ofisi.

IV. İSVEÇ VE TERÖR

1. Terör Tehdidi:

Başbakan Olaf Palme’yi terör bağlantılı bir eylem sonucunda yitirmiş olsalar da bu ülkede halen ayrı bir terörle mücadele yasası mevcut değildir. İsveçlilerin temel hak ve özgürlüklerin hangi nedenle olursa olsun kısıtlanmaması gerektiği yolundaki inançları, İsveç’in tarafsızlık politikası ve bu ülkeye özel eylemler koyan herhangi bir terör grubunun bulunmayışı, terör karşıtı faaliyetlerin özel bir yasa ile düzenlenmesini engellemektedir.

2. Terörle Mücadele Yapılanması:

Ancak, yukarıda belirtilen inanç ve politika İsveç’e uluslararası terör eylemleri konusunda bir bağımsızlık sağlamadığından, bu ülkede son yıllarda iki taktik CT “*counter terrorism*” grubu kurulduğu da görülmektedir.

Bu gruplardan ilki olan ONI “*Ordningsspolisens Nationale Insatsstyrka*”; Stockholm terörle mücadele timlerinin part-time elemanlarından oluşmakta ve doğrudan Başbakanına bağlı bulunmaktadır. Toplam 48 personelli ONI ünitesinde 2 hareket, 1 istihbarat, 1 keskin nişancı destek ve 1 kontrol komuta grubu bulunmaktadır. Birimin görev alanında her türlü CT faaliyetleri varsa da, özellikle rehine kurtarma operasyonlarında uzmanlaşmışlardır.

Diğer CT ünitesi olan Özel Koruma Grubu (SSG: *Sarskilda Skvdds Grupp*) ise askeri karakteri ağır basan bir birimdir ve Genel Kurmay Başkanlığına bağlı bulunmaktadır. 1990’lı yılların başında faaliyete geçen bu birimde sadece subay statüsünde bulunan seçkin personel görev almaktadır. Özel Koruma Grubu, A.B.D’nin DELTA ve İngiltere’nin SAS birimleri ile aynı işlevi görmekte, ancak İsveç dışındaki operasyonlarda görev yapmamaktadır. Birim doğrudan müdahale esasına göre çalışmakta olup, İsveç Genel Kurmay Başkanı ve diğer yüksek derecedeki silahlı kuvvet komutanlarının emri ile harekete geçmektedir.

Kaynakça

- 1.KRONVALL, Kai “Deregulation and Decentralization in the Swedish Free Commune Experiment” Towards the Regulating Municipality, Ed. Harald BALDERSHEIM and Krister STAHLBERG, Great Britain, 1994, 125-140
- 2.Municipalities and County Councils in Sweden, Swedish Government Office, Stockholm
- 3.OLSEN Johan P. And B. Guy PETERS, “Learning From Experience ?” Lessons From Experiences, Experimental Learning in Administrative Reforms in Eight Democrasies, Ed. Johan P. OLSON, and B.G. PETERS, Oslo, 1996, 1-35
- 4.Public Adminstration in the Service of Democracy, Swedish Ministry of Justice, Stockholm, 2000
- 5.NORTON Alan, “Western European Local Government in Comparative Perspective”, Local Government in Europe, Ed. Richard BATLEY and Gery STROKER, Hong Kong 1991, 21-41
- 6.OULASVIRTA Lasse, “Municipal Public Finans in the Nordic Countries”, Local Government Studies, XVIII, 4 (Winter 1992), 106-135
- 7.PETERSON Olaf, The Government and Politics of the Nordic Countries, Stockholm, 1994
- 8.The Swedish Local Government Act, Fritzes Offentliga Publication, Stockkholm, 2001
- 9.www.riksdagen.se
- 10.www.police.se
- 11.www.justice.regeringen.se